

ditionale nihil ponit in esse, nisi purificata conditione, arg., § *Sub conditione 5*, Institut. *De verbor. obligationibus*, l. *Legata sub conditione 41*, ff. *De conditionib. et demonstrationib.*, et l. *Unic.*, § *Sin autem*, cod. *De caducitat. tollendis*: suspenditur enim ejus valor usque ad eventum conditionis; l. *Is cui 42*, ff. *De actionib. et obligationib.*, et cit. l. *Legata sub conditione 41*, ff. *De conditionib. et demonstrationib.*, cum similibus. Tum quia ex Tridentino, sess. XIII, cap. 15, *De reformat.*, nullus, quatumvis privilegiatus, potest confessiones saecularium audire absque approbatione episcopi, ut fuit dictum sub verb. *Approbatio*, art. 1, n. 44 et sequent. Et ne quidem Romae approbati, quicumque sint, possunt in aliis diocesis sine expressa approbatione suorum respective ordinariarum dictas confessiones recipere, ut expresse statuit Urbanus VIII, die 17 Septembr. 1628; constituit. incipient. *Cum sicut accepimus*. Dicti autem confessarii, ut supra, sic conditionate approbati, non censentur vero approbati, nisi sub tali conditione, nisi, ut dicebam, aliter constet de mente episcopi quoad vim illius conditionis, adeoque, etc.

(74. Parochi associantes funus sive una cum capitulo, sive non, nequeunt praeferre candelam majorem illa, quae datur superiori regularium associato ab aliis suis religiosus. Sic expresse decrevit sac. Conc. cong., in *Novar.*, 15 Martii 1604, in responsion. ad 3; apud Monacell., tom. II, tit. 13, formul. 1, sub. n. 92. Sicque neque alii sacerdotes, ac canonici, sive capitulariter, sive seorsim interveniant, nequeunt praeferre candelam majorem illa, quae datur regularibus, ut expresse defendit D. Ursaya, tom. II, p. 1, discip. 15, n. 13, ubi ad id adducit decreta ac doctores. Et ratio clara ac convincens est, quia si parochi, qui portant pondus diei et aestus, praestando omnimodam assistentiam, ac sacramenta suis parochianis toto tempore vitae suae, nequeunt praeferre candelam majorem illa, quae datur superioribus regularibus, qui eis ordinarie non ministrant sacramenta, ac parvam, et interdum nullam assistentiam praestant, tanto minus canonici, ac alii sacerdotes poterunt illam praeferre majorem ea, quae datur regularibus, cum ipsi parvam, et ordinarie nullam eis praestent assistentiam, ubi regulares indefesse ipsis assistunt, cum in eorum sacramentalibus confessionibus excipiendis, tum in eorum ultimo agone suas animas diu, nocturne Deo commendando.

(75. Et quoad canonicos et capitula varia ad rem sunt edita decreta a sacra congreg. Concilii, et signanter in *Trojana Funerum* 7 et 21 Mai 1701, ubi ad v. dubium. « An candela gestanda per canonicos in associatione funeris debeat esse ponderis ad minus quatuor librarum, vel arbitrio haerendum; et an canonici, ultra dictam candelam, praetendere possint unum ducatum regni pro quolibet canonico? » dicta sac. cong. Conc. ad v. respondit, *negative* quoad pri-

mam partem, sed remittendum arbitrio haeredum; quo vero ad secundam partem, *negative*. » Item decrevit, quod capitulum, canonici et parochi nequeunt praeferre majorem portionem funeris, quando cadaver sepelitur in ecclesiis regularium extra civitatem ac extra parochiam, quamvis sita intra civitatem, quam acciperent, si cadaver in illorum ecclesia sepeliretur. Ead. sacra congreg., in *d. Trojana*, in respons. ad 7. Item, quod capitulo cruce interveniente in funere ducendo ad ecclesiam regularium una cum abbate vel alio sacerdote, capitulum nequit exigere emolumentum eo modo, quo exigeret, si totum capitulum interveniret. Eadem sacra congregat., *ibid.*, in respons. ad 8. Sic apud *Thesaurum Resolutionum*, S. cong. Concil., anni 1740, tom. IX, ubi in fine dicti tomii referuntur etiam resolutiones ab anno 1700 ad an. 1718.

(76. Et in *Nullius seu Montis Casini*, die 26 Januarii 1726, fuerunt inter alia ab ead. S. cong. Concil. edita sequentia Decreta, ubi ad 8 dubium: « An haeredes defunctorum possint adhibere circa cadavera defunctorum quantitatem cere sibi benevisam, seu potius constet de aliqua consuetudine quoad quantitatem cere eaque sit servanda? » Respondit, ad 8, esse statuendam taxam ab ordinario, auditis interesse habentibus, et taxa ab eodem transmittatur ad sacram congregationem; et ad 9: « An liceat haeredibus defunctorum vocare, ultra parochum, presbyteros sibi benevisos, et excludere integrum capitulum ecclesiae matricis ab associatione cadaverum tam in ipsa ecclesia matrice, quam in aliis ecclesiis, in quibus fuerit electa sepultura? » Respondit, Licere haeredibus defunctorum solum parochum vocare, sed quatenus alios presbyteros vocare velint, esse praefereandos illos ecclesiae matricis in numero ipsis haeredibus benevisos; et ad 10: « An, et quae quantitas cere, et quod emolumentum cuilibet ex dictis presbyteris debeatur pro simplici et pura associatione cadaverum, tam ad alias ecclesias quam ad ecclesiam matricem? » Respondit, « Servetur quantitas praescripta in concordia. » Et ad 15: « An presbyteri dictae ecclesiae valeant prohibere sonum campanarum, tam de tempore obitus quam de tempore delationis cadaveris ad aliam ecclesiam, et quod emolumentum ab haeredibus defunctorum sacristiae debeatur in casu, » etc. Respondit, « *Negative* quoad tempus obitus, et pro sonitu nihil deberi; quoad tempus vero delationis cadaveris, pulsandas esse campanas, si haeredes velint, soluta competenti mercede taxanda ab ordinario. » Alia jam posita sunt n. 59 ad 65.

(77. Attendenda est ad rem constitutio Innocentii XIII, incip. *Emanarunt nuper*, edita 24 Augusti 1722, in qua confirmantur Decreta sacrae congregat. Episcoporum et Regularium, *super Quarta Funerali et ingressu parochorum*, cum stola et cruce in ecclesias regularium, absque tamen aliquo exercitio; et id in *Parmensi*, ubi aderat

consuetudo, ut vicissim possent regulares cum stola et cruce elevata ingredi in ecclesias parochorum, et parochi in ecclesias regularium.

(78. Alia ad rem. Vide verb. QUARTA FUNERALIS, et verb. SEPULTURA.

(79. Parochi exercitiis spiritualibus quotannis vacare debent: Bened. XIV, tom. I, const. incip. *Ubi primum*, § 3. Parochi proprii assistentia in celebratione matrimoniorum non est temere omittenda. Idem, const. 83, incip. *Nimiam*, § 9. (80. Parochi missam applicare debent pro populo diebus festis. Idem, constitut. 103, incip. *Cum semper*. Vide tom. V, verb. MISSA, art. 3.

(81. Parochus duarum ecclesiarum unitarum curam exercens, quando missam eadem die iterare possit. Vide dict. verb. MISSA, ex declaratione ejusdem pontificis in constitut. 3, incip. *Declarasti*. (82. Parochus relinquere non potest animarum curam, inconsulto episcopo. Idem, constitut. 25, incip. *Ex quo*. (83. Quod si religionem ingredi voluerit, episcopus ipsi licentiam denegare nequit. Idem, *ibid.*

(84. Parochi alique curam animarum habentes tradere debent doctrinam Christianam juxta dispositionem concilii Tridentini omnibus diebus festis. Idem, tom. I, constit. 42, incip. *Etsi minime*, § 3 et 4. (85. Quae doctrina Christiana tradenda est etiam a sacerdotibus celebrantibus in ecclesiis ruralibus non parochialibus. *Ibid.*, § 14.

(86. Parochi ante vel post missam parochialem recitare debent elata voce actus fidei, spei et charitatis, populo verba iterante. Bened. XIV, constit. incip. *Cum religiosi*, § 4. (87. Parochi, etiam extra diocesim, possunt audire confessiones suorum parochianorum. Idem, const. incip. *Apostolicum ministerium*, § 22. Vide supra, n. 26 et 27.

(88. Quoad dicta supra n. 66 et seqq. concludendum est, non amplius suffragari parochis pro ingressu cum cruce et stola in ecclesias regularium, constituit. Benedict. XIII, incip. *Preliosus*, haec enim revocata fuit a Clemente XII, constit. incip. *Romanus Pontifex*, quae ad litteram adducitur infra verb. PRIVILEGIUM, art. 3, num. 64, ad cuius revocationis tramitem omnia urbis tribunalia hodie decidunt, ut videre est in celebri *Baren.*, *Juris tumulandi, coram Aldrovando*, 12 Januarii 1723, et 29 Novemb. 1743, *coram Vajo*, ac in *Melevitana funerum coram Millino*, 23 Novembr. 1744, et novissime ita etiam decisum fuit 4 Februarii 1757, a cong. Episc. et Regul., in *Pientina funerum* pro Minoribus conventualibus, licet eorumd. conventus subesset jurisdictioni ordinarii ob defectum praescripti numeri religiosorum.

(89. * Parochi ecclesiarum filialium interesse tenentur benedictioni fontium diei Sabbati sancti, ex saepe repetitis sacrae congregationis Concilii decretis, *Institut. eccles.* 1, § 2 et sequent.

(90. Parochi alienae diocesis non possunt in altera audire confessiones sine approbatione ordinarii illius loci, nisi tantum suorum subditorum. Ita ex decret. S. congreg. Concilii., *Institut. eccles.* 86, § 7.

(91. Parochi per concursum provisi censentur idonei ad audiendas confessiones in tota civitate, vel oppido, ubi parochi constituantur, non vero in tota diocesi episcopi approbantis, ut ex decretis S. congreg., *ibid.*, § 13. Ex consuetudine tamen parochi civitatis confessiones audiunt in diocesi, et vice versa. *Ibid.*, § 13. Si parochus beneficium renuntiet, indiget nova facultate audiendi confessiones, ut ex communi doctrina. *Ibid.*

(92. Parochus habens redditus tenues et populum frequentem, ut per se sufficere nequeat audiendis confessionibus, tenetur sibi adungere alium sacerdotem adiutorem, cui, si ipse nequeat, populus necessaria ad sustentationem subministrare tenetur. Ita ex decret. sac. cong. Concilii., *Inst. eccles.* 94, § 7.

(93. Parochus ex privata scientia noseans alterum ex sponsis matrimonium celebraturis haereticæ sectae occulte adhærere, assistere matrimonio non potest, quemadmodum nequit, si sciret impedimentum etiam impediens. *De synodo dioc.*, lib. vi, cap. 7, § 6 et 7.

(94. Parochus tempore pestis, et eo morbo infectis tenetur ministrare sacramenta baptismi et poenitentiae; imo et viaticum, ne tanto bono in illa necessitate parochiani priventur, nisi in eo rarissimo casu, in quo rarus esset sacerdos vel parochus; ex quo fieret, ut post administratum sacramentum poenitentiae uni, non superesset spatium, ut aliis morituris poenitentiae sacramentum ministraretur; vel si eo sacramento administrando mortem vitare non posset, et sic populus destitueretur sacerdotibus, ut ex doctrina Suarii, *De synodo dioces.*, lib. III, cap. 19, § 18, 19, nov. edit.

(95. In ordine ad extremam unctionem, ex doctrina ejusd. Suarii, tunc tenetur parochus illam administrare, quatenus valeat absque morali periculo. *Ibid.*

NOVAE ADDITIONES EX ALIENA MANU.

(96. Mirum, quod auctor tametsi regularis n. 67. videatur sentire, quod ex constitutione Benedicti XIII, quae incipit *Preliosus*, fas sit parochis associantibus cadavera suorum parochianorum cum stola et cruce elevata ingredi in ecclesias regularium. (97. Nulla enim potest amplius haberi ratio de mox dicta Benedicti constitutione, ulpote quae, non diffidente ipso auctore, num. 67, a Clemente XII, in constitutione, cui est initium *Romanus Pontifex*, fuit reducta ad terminos juris communis, concilii Tridentini et Apostolicarum Constitutionum. (98. Nec facit ad rem, quod revocata dici debet Benedictina constitutio, in quantum regularibus est favorabilis. Sciendum enim est, quod ubi constitutio statuit, ut fas esset pa-

rochis associantibus cadavera suorum parochianorum ingredi eum stola et cruce elevata in ecclesias regularium, ibi simul statuit, ut et vicissim fas esset regularibus invitatis ad funera cum cruce elevata ingredi in ecclesias parochiales. Nulla autem æquibonique ratio patitur, ut, ea revocata, dicatur in favorabilibus regularibus, non item in favorabilibus parochis, quando unum alterius gratia concessum est.

(99. De hac igitur questione iudicium ferendum est, seposita præfata constitutione Benedictina. Certum autem est, quod, ea seposita, ubi « agitur (sunt verba Rotæ, in *Valentina Funerum*, 7 Decembris 1731, § 4 et seq. cor. feliciter regnante Summo Pontifice inter impressas, dec. 30, n. 2 et plur. seq.) de cadaveribus tumulandis in ecclesia regularium ratione exemptionis, qua ipsi fere omnes peculiari sedis apostolicæ beneficio fruuntur in suis ecclesiis et monasteriis, quamvis intra limites parochiæ positus, rector parochialis jurisdictione, et præminetia tam actu quam habitu adeo est destitutus, ut si velit in associatione cadaverum cum stola et cruce per dictas ecclesias incedere, vel exsequias ecclesiastico ritu celebrare, vel alios quoscunque actus ab officio et potestate parochiali simili modo dependentes ibidem exercere, positivam juris resistentiam potius habere dicatur, sitque omnino excludendus, etc. Sed teneatur terminare preces associatorias ante januam Ecclesiæ, ibique benedicere et dare ultimam vale.»

(100. Sensit vero Rota, in dicta *Valentina Funerum*, loc. cit., quod ex immemorabili consuetudine, vel alio legitimo titulo, possint parochi jus acquirere ingrediendi ecclesias regularium, non obstante ipsarum exemptione, cum stola et cruce elevata, iibique faciendi officium funebre. (101. Adeoque sentit necessariam esse consuetudinem immemorabilem, ut in specie ejus causæ prædesse haud crediderit consuetudinem, propterea quod de ea testificati haud fuere testes cum notissimis requisitis *Glossæ*, in c. 1, verb. MEMORIA, De præscript. in 6.

(102. At non immerito dubitari de hac opinione potest; idque quia regulares nituntur tantummodo privilegiis exemptionis, et non dispositioni juris communis, contra vero parochi pro se habent assistentiam juris communis; immemorabilis autem, vel centenaria, vel quadragenaria cum titulo colorato nunquam requiritur tunc cum agitur adversus eos, qui non dispositioni juris communis, sed privilegiis nituntur; præsertim si præscribentes habeant pro se juris communis assistentiam.

(103. Cæterum excludi parochi ab ingressu in ecclesias regularium nequeunt, si declarent « expeditum, ac privativum exercitium functionum funebrium illis (id est ecclesiis regularium) relicturos, ac insuper oblata conditione dimittendi propriam crucem, quæ ingressum præfatum longe faciliorem reddit, remonetque obstaculum tam

sacrarum congregationum, quam sacr. Rotæ obsistentium hujusmodi ingressui, quæ intelligendæ sunt in casu ingressus cum cruce elevata; secus ea inclinata; » sunt verba Rotæ, in *Melevitana Funerum super ingressu in ecclesias regularium*, 23 Nov. 1744, § 3, cor. clar. mem. Millino. Confer etiam Pignatelli, *Consult. canon.*, tom. III, consult. 48, fer. per tot.

RESPONSIO AUCTORIS.

(104. Quid mirum, si nullius partis studio abreptus ego, loc. cit., visus sum sentire, quod ex constitutione Benedicti XIII, incip. *Pretiosus*, fas sit parochis associantibus cadavera suorum parochianorum cum stola et cruce elevata ingredi in ecclesias regularium? Visus sum, inquam; nam quæ *ibi* adduco, dubitantis in modum adduco, ut legenti patet; sententiamque meam potius sub n. 68, in medium profero hisce verbis: Quid autem, attentis tot allatis contrariis resolutionibus et decisionibus, concludendum sit? Mihi videtur standum esse cujuscunque loci legitime consuetudini, cum ipsa sit optima legum interpret... Nisi tamen (ut subjungo, *ibid.*, n. 69), declaratur, ut satis probabile, et consonum est, quod Clemens XII, in dicta sua constituit. *Romanus Pontifex* revocaverit illas ad favorem regularium emanatas solum quoad maxima privilegia, etc. Regularibus concessa, non autem quoad hanc dispositionem, etc., sed quidquid senserim, cit. loc., nunc attendenda sunt quæ tradidi subsequenti n. 88, prout videre est supra in hoc eodem articulo.

ADDITIONES CASINENSES.

(Ad num. 27 h. art.)

« Dubitatur: An parochus vocatus ab alio parochia ejusdem diœcesis, possit in ejus parochia confessiones audire? Id affirmant Bonacina... et Croix... cum communiori, imo Palaus, et Mazzotta... communem sententiam vocant. Sed oppositam sententiam tenent Barbosa, in *Trident.*, sess. xxiii, cap. 13, n. 19, cum Homobon. et Piasec... ex declaratione sacr. congregat. Concilii, quam referunt Barbosa, loc. cit., et Piasec... ubi ad quæsitum: « An provisus de parochiali per concursum censendus sit approbatus idoneus minister ad audiendas confessiones in illa diœcesi, in qua illam parochialem obtinet? » Sacra congr. respondit: « Censeri ad audiendas confessiones duntaxat in ea civitate vel oppido, ubi sita sit parochialis, non autem passim per totam diœcesim. » Et ratio hujus sententiæ est, quia parochus non approbatur ab ecclesia pro ecclesia universali, sed tantum ab episcopo, juxta episcopi voluntatem; unde nisi constet aliunde de diversa voluntate episcopi, parochus censetur approbatus tantum pro parochia, ad quam eligitur; potest enim episcopus aliquem judicare idoneum pro uno loco et non pro alio. Recte vero dicunt Bonac. Clericat., *De penitent.*, dec. 37, n. 12, idque admittit Bene-

diet. XIV, in *Notificat.* 86, n. 613, quod sententia opposita locum habere potest in iis locis ubi talis adsit consuetudo, quæ jurisdictionem bene conferre valet. Imo Wingandti, tr. 3, n. 83, primam opinionem approbat, ex praxi, ut asserit, *variaram diœcesum*. » Ita in terminis D. de Ligorio, *Theol. moral.* De sacram. penitent., num. 544.

ARTICULUS IV.

Parochus, quoad ea, quæ concernunt immunitatem.

SUMMARIUM.

1. Parochus post delictum commissum confugiens ad propriam domum parochialem, gaudet immunitate. — 2. Parochus captus pro debito in propria domo parochiali, gaudet immunitate, et est restituendus, ad n. 3. — 4. Episcopus potest extrahere parochum a propria domo parochiali ad correctionem tantum. — 5. Parochus repertus in fragranti delicto cum muliere in domo parochiali, extrahi potuit per episcopum ad effectum correctionis, ad n. 9. — 10. Parochum conjectum in carceres nimis asperos sacra congregat. mandat episcopo, ut faciat charitative tractari, ad n. 14. — 15. Domus præposituræ contigua ecclesiæ gaudet immunitate. — 16. Domus parochialis gaudet immunitate, ad n. 20.

(1. Parochus post delictum commissum confugiens ad propriam domum parochialem gaudet immunitate sacr. congr., in *Mutin.*, 18 Febr. 1631; lib. II *Deer. Paul.*, pag. 96.

(2. Parochus captus pro debito in propria domo parochiali gaudet immunitate eccles. et est restituendus. Ead. sac. congr., in *Ariminen.*, 2 Maii 1661, lib. *Deer.* Rocci, pag. 331.

(3. Parochus captus in propria domo parochiali, etiamsi distante ab ecclesia, gaudet immunitate; et restituenda ei sunt ablata, seu quæ solvit, ne deduceretur ad carceres. Ead. sac. congregat., in *Portuen.*, 24 Maii 1672, lib. I *Deer.* Altoviti, pag. 692.

(4. Verum episcopus potest extrahere parochum a propria domo parochiali ad correctionem tantum. Eadem sac. congregat., in *Interannen.*, 27 Maii 1640, lib. III *Deer. Paul.*, p. 14.

(5. Sic parochus repertus in fragranti delicto cum muliere in domo parochiali, extrahi potuit per episcopum ad effectum correctionis. Eadem sacra congr., in *Aretina*, 31 Aug. 1648, lib. IV *Deer.* Paul., pag. 86.

(6. Circa parochum inobedientem, iterato episcopi præcepto de dimittenda e domo sua parochiali muliere malæ famæ, cum de mandato ejusdem episcopi extractus fuisset e dicta domo simul cum muliere, et conjectus in carceres; sacra congregatio pronuntiavit, bene extractum fuisse ad correctionem et retinendum arbitrio episcopi ad eundem effectum, nec dimittendum, nisi renovato præcepto de non conversando cum muliere. Ead. sac. congr., in *Aretina*, 15 Novembris 1689, lib. *Deer.* Martelli, pag. 526.

(7. Attamen parochus nulliter extractus jussu provicarii per curiam laicam e domo parochiali, et successive detentus in carceribus a vicario generali nomine ecclesiæ est restituendus. Ead. sac. congr., in *Nonantulana*, 22 April. 1698, lib. II *Deer.* Vallem., p. 140.

(8. Aliquando datur episcopo facultas extrahendi cum debita decencia, et interventu personæ ecclesiasticæ ad formam bullæ e domo parochiali, tum parochum, tum mulierem, qua sub prætextu famulæ revera ut concubina utebatur, ad effectum retinendi in carceribus per aliquod tempus nomine sacr. congr. ad correctionem tantum. Eadem sac. congr., in *Feretrana*, 10 Dec. 1692, lib. I *Deer.* Vallem., pag. 9.

(9. Item datur facultas episcopo carcerandi in ecclesia, et quocunque loco immuni parochum pravæ, incorrigibilis et scandalosæ qualitatis, qui post barbaram occisionem sui pensionarii, qui ei resignavit euram, ac ejus servæ, fugitus e carceribus habitabat cum suis in domo parochiali, et celebrabat sacrum suo populo, et datur etiam facultas ejiciendi ab ecclesia et domo parochiali consanguineos ejusdem, et alias personas ibidem confugas pro dicta causa. Ead. sac. congr., in *Asculano*, 26 Sept. 1679, lib. II *Deer.* Altoviti, pag. 1847.

(10. Parochum seu curatum conjectum in carceres nimis asperos sacr. congr. mandat episcopo, ut faciat charitative tractari. Ead. sac. congr., in *Pisana*, 19 Febr. 1695, lib. I *Deer.* Vallemani, pag. 172.

(11. Quoad parochum suspensum ab episcopo in contumaciam, injungitur eidem episcopo, ut procedat ad reintegrationem honorum, et suspensis censuris per duos menses, dictus parochus compareat coram episcopo, qui charitative recipiat, et nullo modo molestet. Ead. sac. congr., in *Aquen.*, 7 Jul. 1699, lib. II *Deer.* Vallem., pag. 229.

(12. Eodem recusante comparere, ac denuo suspensio a curia episcopali, sacra congregatio decrevit, suspensa suspensione per tres menses, episcopus transmittat omnia acta. Ead. sac. congr., in *ead.*, 8 Jun. 1700, *ibid.*, p. 293.

(13. Extractus ab ecclesia ob violentiam illatam parochio jubetur restitui ecclesia, præstita idonea fidejussione de non offendendo eundem parochum. Ead. sac. congr., in *Spoletana*, 9 Maii 1690, lib. *Deer.* Mart., pag. 610.

(14. Vicarius generalis ordinans incarcerationem parochi in loco immuni, suspenditur arbitrio sacræ congregationis. Sic sac. congr. Immunit., in *Albanen.*, 12 Septembr. 1684, lib. III *Deer.* Altoviti, pag. 363.

(15. Domus præposituræ contigua ecclesiæ gaudet immunitate, etiam respectu bonorum ibidem existentium, quamvis pars ejusdem domus sit laico locata. Sac. congr. Immunit., in *una Castri Durantis sive Urban.*, 19 Aug. 1630, lib. II *Deer.* Paul., pag. 54.

(16. Domus parochialis gaudet immuni-